

Karanko, Kangas ja Ristimäki

9.10.2024

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

**PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY:N LAUSUNTO TEEMOISTA
VIENNINEDISTÄMINEN, EU PUOLUSTUSRAHASTO, NATON TARJOAMA RAHOITUS SEKÄ
PUOLUSTUSHALLINNON T&K- TOIMINTA (HE 109/2024 VP HALLITUKSEN ESITYS
EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2025)**

Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon teemoista. Viittaamme samalla jaostolle antamaamme yleiseen lausuntoomme koskien puolustusministeriön hallinnonalan talousarvioesitystä.

1 Vienninedistäminen ja kansainvälinen materiaaliyhteistyö

Puolustusteollisuus on kasvuala. Puolustusmateriaalin kysyntä on lisääntynyt huomattavasti turvallisuusympäristön muutoksen takia. Suomen Nato-jäsenyys on lisännyt mielenkiintoa suomalaista alan teollisuutta kohtaan merkittävästi. EU on lisäämässä rahoitustaan ja toimiaan puolustusmateriaalialalla. Suomella tulee olla kyky ja resurssi toimia tässä ympäristössä erityisesti nyt, kun kiinnostus suomalaisia tuotteita ja ratkaisuja kohtaan on kasvanut.

Puolustusmateriaalialan kansainvälinen kauppa ja yhteistyö on erittäin poliittista. Hallinnon tukea edellyttävät puolustus-, ilmailu-, avaruus- ja turvallisuustoimialan vienninedistämis-toiminnot voidaan karkeasti jaotella seuraavasti:

- a. markkinoiden tilanteen ymmärrys
- b. ovien avaaminen: vienninedistämismatkat ja -tapahtumat
- c. hallintojen välinen vuoropuhelu, bilateraaliskeskustelut
- d. valtioiden välisen yhteistyön toteuttaminen: tarvittavat maiden väliset sopimusjärjestelyt sekä niiden seuranta ja implementointi
- e. ennakoitava ja pitkäjänteinen vientivalvontapolitiikka
- f. puolustusmateriaalihankintojen teollisen yhteistyön vaatimus
- g. muut hallinnolliset tehtävät

Kansainväliseen TKI-toimintaan liittyy yllä olevien lisäksi:

- h. TKI- ohjelmien sisältöön vaikuttaminen
- i. projektien tuki ja mahdollinen osarahoitus
- j. projektien johtaminen tai niihin osallistuminen

Karanko, Kangas ja Ristimäki

9.10.2024

Tällä hetkellä osa toiminnoista toteutuu osittain Business Finlandin (a ja b), ulkoasiainhallinnon (a, b, c ja e) sekä puolustushallinnon toimenpitein. Valitettavasti (puolustus)hallinnon resurssit ja prosessit tukevat kokonaisuuksia vain pieniltä osin. Toimintaamme kaikilla osa-alueilla tulisi kehittää ja resursoida vahvemmin. PIA tukee jäseniään kaikin mahdollisin tavoin, mutta se ei voi korvata viranomaisten tukea. Tällä hetkellä jääme kilpailijamaistamme jälkeen emmekä kykene osallistumaan kaikkiin teollisuutta kiinnostaviin hankkeisiin tai tarjouskilpailuihin.

Suomen puolustusteollista pohjaa ja sen kansainvälistä verkostoitumista sekä Suomen materiaalista puolustuskykyä voidaan kehittää myös ulkomailta tehtäviin hankintoihin asetettavalla teollisen yhteistyön (IP, Industrial Participation) vaatimuksella. Puolustus- ja turvallisuushankintadirektiivin soveltamisen jälkeen (2011) Suomi on vaatinut teollista yhteistyötä vain Laivue2020- ja HX- hankkeissa. Sen sijaan muut EU:n jäsenmaat käyttävät vaatimusta laajasti vedoten kansalliseen turvallisuuteen ja puolustusjärjestelmänsä kehittämiseen. Teollisen yhteistyön vaatimus pakottaa ulkomaisen toimijan verkostoitumaan paikallisen teollisuuden kanssa. Suomella on hyviä kokemuksia vaatimuksesta mm. HX-hankkeessa, jonka IP- vaatimus synnytti liiketoimintaa ja investointeja myös hankkeen hävinneiden ja suomalaisten yritysten kesken.

Valtioiden välinen kauppatapa Government-to-Government (G2G) on yleistynyt viime aikoina. Perinteisen puolustusmateriaalin ohella tapaa on vaadittu myös kyber- ja avaruudellisten kyvykkyyksien kaupassa. G2G- mallissa Suomen valtio toimisi materiaalin myyjänä. Toiminnan kulut katettaisiin myytävän materiaalin myyntihinnassa tai suoraan teollisuuden toimesta. Selvitämme parhaillaan G2G-kauppatapan lainsäädännöllisiä edellytyksiä ja Suomelle toimivaa mallia yhteistyössä puolustushallinnon kanssa.

Suurimmat haasteet ovat:

- (puolustus)hallinnon henkilöstöresurssien ja prosessien riittämättömyys vienti- ja kansainvälistymistoiminnan tukemiseen,
- Valtioiden välisen kauppatapan puute Government-to-Government (G2G) ja
- ulkomaisiin hankintoihin kohdistettavan teollisen yhteistyön vaatimuksen puute.

2 Kansainvälinen ja kansallinen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TKI)

Kotimainen TKI- toiminta

Käytännössä Puolustusvoimien lähtökohtana on ollut hankkia ulkomailta valmista, muiden maiden jo testaamaa materiaalia. Siten Suomi on maksanut toimittajamaiden TKI- panostuksen osana hankintahintaa. Tämä ei ole kehittänyt maahamme kulttuuria, jossa kehittäisimme puolustusmateriaalia. Tuotekehityksestä vastaavat lähinnä yritykset omalla riskirahoituksellaan, mikä on selkeä poikkeus suurten toimittajamaiden tilanteesta. Tämä näkyy mm. PIA:n jäsenten vahvana TKI-

Karanko, Kangas ja Ristimäki

9.10.2024

panostuksesta. Se on yli 15 % jäsenyritystemme liikevaihdosta. Luku on korkeampi kuin alalla EU:ssa keskimäärin.

Puolustusministeriölle esitetään talousarvioesityksessä noin miljoonan euron määrärahaa tutkimus- ja selvitystoimintaan. Tällä rahalla ei nykyisellään kehitetä materiaalista suorituskykyä, mitä kuitenkin pidämme välttämättömänä. Olemme peräänkuuluttaneet puolustusministeriölle pientä, 1 – 3 miljoonan euron määrärahaa, jota voitaisiin ketterästä käyttää kansainvälisen yhteistyön ja viennin edellyttämän kehittämistoiminnan rahoittamiseksi.

Puolustusvoimille esitetään materiaalihankintamomentille (27.10.18) noin 10,2 miljoonan euron määrärahaa *hankintoihin* välittömästi liittyvään tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Tämä toiminta tai rahoituksen koko eivät tue uusien suorituskykyjen kehittämistä kotimaassa tai suomalaisen teollisuuden osallistumista kansainvälisiin tutkimus- ja kehityshankkeisiin.

Alan yritykset ovat hakeneet myös Business Finlandin rahoitusta erilaisille TKI-projekteilleen. Rahoituksen saaminen on parantunut aikaisemmasta, vaikka haasteita voi vielä olla erityisesti kineettisten järjestelmien suhteen. Näkemyksemme on, että puolustussektorin TKI-toiminta tulee olla osana kaikkea Suomen TKI-toimintaa ja -politiikkaa samoilla ehdoilla kuin ns. siviiliteknologioidenkin kehittäminen.

EU:n ohjelmat

EU:n puolustusrahasto (European Defence Fund, EDF) on puolustusmateriaalian tutkimus- ja kehitysohjelma. Se koostuu kilpailullisista hauista ja vuosittaisesta työohjelmasta, johon jäsenmaat esittävät niitä kiinnostavia projekteja. EDF:n lisäksi puolustuksen kyvykkyyksiä rahoitetaan kaksikäyttötuotteina mm. Horizon Europe-ohjelmasta.

EDF poikkeaa muista EU:n TKI-ohjelmista siinä, että kehitysvaiheen projekteilla tulee olla osallistuvien jäsenvaltion tuki ja niiden "aikomus hankkia" kehitettävää tuotetta. EDF-rahoitus ei kata koko projektin kuluja vaan osallistuvien valtioiden ja yritysten on katettava kuluista osa.

EDF ja EU:n aloitteet kattavat materiaalin elinkaaren tutkimuksesta hankintoihin. EDF-projekteilla jaetaan tulevaisuuden eurooppalaiset markkinat edellä mainitun hankinta-aikomuksen takia. Komissio on ohjaamassa yhteishankintojen tukea EDF-hankkeissa kehitetyille suorituskyvyille. Siten on ensiarvoisen tärkeää, että suomalainen teollisuus osallistuu hankkeisiin laajamittaisesti.

Näin on tapahtunutkin ja suomalaiset yritykset ovat olleet aktiivisia EDF-hauissa. Haasteeksi on nousemassa puolustushallinnon henkilöstöresurssien sekä TKI-

Karanko, Kangas ja Ristimäki

9.10.2024

määrärahojen niukkuus. Projektit ja niiden tuki edellyttävät hallinnon valmisteluresursseja usein kiireelliselläkin aikataululla.

Naton tarjoama rahoitus

Naton suorituskyyt perustuvat sen jäsenmaiden suorituskyyihin. Liittokunta ei siten kehitä suorituskyyjä tai juurikaan rahoita niiden kehittämistä. Yksinkertaistaen voisi sanoa, että Nato asettaa jäsenilleen suorituskyyvaatimukset ja Naton jäsenistä EU:n jäsen- ja kumppanuusmaat voivat hakea EU-rahoitusta näiden vaatimusten täyttämiseksi.

Natolla on kuitenkin pienimuotoista TKI-toimintaa ja se voi toimia testialustana erilaisille tutkimus- ja kehityshankkeille. Lisäksi Nato on lanseerannut start-upeille suunnatun DIANA- haasteohjelman, jolla etsitään innovaatioita täydentämään sotilaallisia suorituskyyjä. DIANA:n rahoitus on kuitenkin pienimuotoista ja kovan kilpailun takana. Ensimmäisellä kierroksella yksi suomalainen yritys valittiin ohjelmaan noin 1300 yrityksen joukosta.

Naton innovaatorahasto (NIF) tukee uusien murroksellisten teknologioiden kehittämistä. Siihen osallistuminen ja yritysten rahoitus edellyttää kansallista rahoitusta. Tesi on sijoittanut innovaatorahastoon.

3 Tarvittavat resurssit

Kansainvälinen materiaaliyhteistyö edellyttää riittäviä henkilöresursseja hallintoon. Kuten muissa lausunnoissamme olemme esittäneet, tulisi puolustusministeriöön ja puolustusvoimiin molempiin kohdentaa kaksi henkilötyövuotta teollisuuden osaamista tukevaan EU:n ja Naton tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan (TKI) sekä viennin ja kansainvälistymisen tukeen.

Lisäksi tarvitaan riittävä panostus kotimaiseen ja kansainväliseen puolustuskyyä tukevaan TKI-toimintaan. Toistamme jo useampana vuotena esittämämme näkemyksemme siitä, että puolustushallinnon TKI-projekteihin suunnatun määrärahatason tulisi olla noin 40 miljoonaa euroa vuosittain ja se tulee olla puolustushallinnon talousarvioesityksessä kohdistettuna, jotta sen käyttöä voidaan läpinäkyvimmin seurata.

4 Yhteenveto

Yhteenvetona esitämme, että

Karanko, Kangas ja Ristimäki

9.10.2024

1. Puolustushallinnon henkilötyövuosista kohdennetaan kaksi puolustusministeriöön ja kaksi Puolustusvoimiin teollisuuden osallistumista tukevaan EU:n ja Naton tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan (TKI) sekä viennin ja kansainvälistymisen tukeen.
2. Puolustushallinnon tulee kehittää viennin tukielementtejä mukaan lukien täysimääräistä GtoG-kauppamallia.
3. Suomi ei saa vientilupapolitiikallaan asettaa teollisuuttaan eriarvoiseen asemaan kilpailijoihinsa nähden.
4. Puolustushallinnon TKI-projektitoiminnan määrärahatason on oltava riittävä, noin 40 milj. euroa vuosittain, ja se tulee kohdentaa talousarvioesityksessä, jotta sen käyttöä voidaan läpinäkyvimmin seurata.
5. Teollisen yhteistyön vaatimuksen käyttöä ulkomailta hankittaviin järjestelmiin lisätään.